

Södertörns högskola | Lärarutbildning mot förskola,
kombinationsutbildning. Utbildningsvetenskap C 30 hp.
Examensarbete 15 hp. Höttermin 2012

Parallella världar

– Pedagog i en segregerad förort

Av: Annie Madsén
Handledare: Lotta Victor Tillberg

Parallel worlds – educationist in a segregated suburb

In my essay, I write about the work at a pre-school in a segregated suburb. I begin my essay with examples from my workday. In one case, it is about Sara, playing games where other children are excluded and she also exhibits a power game towards me. In the second example, it is about how a group of children conspire and expose both themselves and others for destructive conspiracy patterns. When I write down what happens in the group of children at my pre-school, I see patterns reminiscent of destructive gangs. I reflect about whether I am witnessing that my preschooler is in the preliminary stage of youth gangs with destructive patterns. The purpose of my essay is that for my own sake, and from a social perspective to provides deeper understanding of the causes that can generate power game and conspiracy patterns in children in segregated neighborhoods. I also describe how it can be to work in a kindergarten in a segregated suburb.

My questions are what happen to children when norms in the home are in conflict with the norms of the preschool. The norms in the homes may also be an illegal act in Sweden, when punishment and spanking occurs. Children may be in a conflict of loyalties when they know that parents may not spank their children in Sweden, but still do it. I examine whether there may be negative factors in the family's integration that allows contexts do not meet in a positive direction, and therefore can cause cultural clashes. I start from my own experiences as child-minder in the suburbs during twenty five years. I do this by writing the essay, I reflect on my own thoughts, but also through reflective conversations with others. To obtain scientific perspective on my research, I have chosen as the starting point to the support of other studies in ethnological and sociological aspects.

I have come to the conclusion that there may be several reasons for pre-school children of my workplace to act as they do. One reason that I think is important is that families in my pre-school are segregated in the segregation, their meetings consisting mostly of their own countrymen and relatives. The majority of parents have no work and their contact with the Swedish society is done by the authorities and at the pre-school. I have met families where parents have lived in Sweden for twenty years, but still have limited language in Swedish. I have also seen that there is an aversion to the "Swedish" and that there is a conscious choice to refrain from it.

Keywords: segregation – suburb – preschool – society – educators – culture clash – penalty – conflict of loyalty

Sammanfattning

I min essä skriver jag om arbetet på en förskola i en segregerad förort. Jag börjar min essä med exempel från min vardag. I det ena fallet handlar det om Sara som leker lekar där andra barn utesluts och hon uppvisar även ett maktspel gentemot mig. I det andra exemplet handlar det om hur en grupp barn konspirerar och utsätter både sig själva och andra för destruktiva konspirationsmönster. När jag skriver ner vad som händer i barngruppen på min förskola, ser jag mönster som påminner om destruktiva ungdomsgäng. Jag reflekterar över om jag bevittnar att mina förskolebarn är i förstadiet till ungdomsgäng med destruktiva mönster. Syftet med min essä är att för min egen skull och ur ett samhällsperspektiv ge fördjupad förståelse kring orsaker som kan skapa maktspel och konspirationsmönster hos barn i segregerade förorter. Jag vill också beskriva hur det kan vara att arbeta i en förskola i en segregerad förort. Mina frågeställningar är vad som händer med barnen när normer i hemmet står i konflikt med normerna på förskolan. Hemmets normer kan också vara en olaglig handling i Sverige, när straff och aga förekommer. Barnen kan ställas i en lojalitetskonflikt när de vet att föräldrar inte får aga sina barn i Sverige, men ändå gör det. Jag undersöker om det kan finnas negativa orsaker i familjens integrering som gör att kontexterna inte möts i positiv riktning och därför kan orsaka kulturkrockar.

Jag utgår från mina egna erfarenheter som barnskötare i förorter under tjugofem år. Det gör jag genom att skriva i essä, jag reflekterar över mina egna tankar men också genom reflekterande samtal med andra. För att få vetenskapliga perspektiv på min undersökning har jag som utgångspunkt valt att ta stöd av andras studier i etnologiska och sociologiska aspekter.

Jag har kommit fram till att det kan finnas flera orsaker till att förskolebarnen på min arbetsplats agerar som de gör. En orsak som jag anser är av vikt är att familjerna på min förskola är segregerade i segregationen, deras möten består mestadels av sina egna landsmän och släktingar. Merparten av föräldrarna har inget arbete och deras kontakt med det svenska samhället sker genom myndigheter och på förskolan. Jag har mött familjer där föräldrar har bott i Sverige under tjugo års tid, men ändå har ett begränsat språk i svenska. Jag har också sett att det finns en motvilja mot det ”svenska” och att det finns ett medvetet val att avhålla sig ifrån det.

Nyckelord: Segregation – förort – förskola – samhälle – pedagoger – kulturkrock – straff – lojalitetskonflikt.

Innehållsförteckning

Parallel worlds – educationist in the segregated suburb	ii
Sammanfattning	ii
Drottning	1
Skogsdungen	3
Syfte, frågeställningar och metod	5
Kulturanalys	6
Förskolans uppdrag – historik	7
Förskolans uppdrag – reflektion	8
Reflektion	9
Min mamma har bättre straff än er!	9
Kulturkrockar	11
Var går gränsen?	12
Ett öga utifrån - om ansvar	14
När det svenska är i minoritet	16
Okänd terräng	18
Långa rötter	20
Svenne i förorten – en möjlighet?	22
Slutord	24
Referenslista	Fel! Bokmärket är inte definierat.

Yrkeskunnande

Utvecklas genom erfarenheten av speciella ögonblick ...

”... som vid en viktig tidpunkt i ens utveckling dyker upp som en utmaning och tänjer en till gränsen för ens förmåga och över den, så att man därefter bedömer sig själv efter andra gränser.”

Ishiguro 1997

Drottning

Bro bro breja stockar och stenar... sången ekar i det stora rummet, persiennerna är halvvägs neddragna och solen skiner in i rummet. Konstellationen i rummet fångar snabbt min blick. Sju barn står bakom Ali och det är tomt bakom Milo. Stämningen i rummet är obehaglig, jag känner att något måste ske. Jag tar beslutet att snabbt hoppa in i leken. Jag ställer mig bakom Milo. Ali och Sara viskar till varandra. De ger mig en blick som utstrålar ilska, de är helt klart inte nöjda med att jag har ställt mig bakom Milo. Dragkampen kan börja. Milo och jag vinner. Ali och Sara är sura.

Milo tar min hand och tittar på mig med förtjusning:

- Vi vann! Jag tänker att Sara ofta är inblandad i konspirationer, så att en hamnar utanför. Det är inte alltid Milo som är offret.
- Ja vi gjorde visst det, och nu ska vi ha lite samling innan maten, säger jag medan tankarna virvlar runt i huvudet på mig.

Sara och Ali har gått och gömt sig. Samlingen får börja utan Ali och Sara. Jag går och letar upp dem. Ali och Sara tycker det var orättvist av mig att vara med på Milos lag. Jag förklarar att jag ställde mig bakom honom eftersom ingen stod bakom honom. Ali säger ingenting. Han går till avdelningen. Sara står kvar och hon är mycket arg. Hon säger att det är orättvist att en vuxen är med på leken. Jag tar hennes hand och hon följer med.

- Jag vill inte ha soppa! Sara tar soppskålen som står vid henne och skakar till den så det spills soppa på bordet.
- Gå och hämta papper Sara, så du kan torka upp soppan!

Sara flyttar ut sin stol en halv meter från bordet, sätter benen under sig så att hon blir snäppet högre än hon är. Tittar på mig med en blick som jag uppfattar som överlägsen.

- Du ska hämta papper, säger hon till mig med en tonårsaktig föraktfull ton.

- Nej, Sara det får du nog allt göra själv. Jag känner mig lugn.
- Ha, jag är drottning här, jag bestämmer! Tina! Gå och hämta papper! Tina fyra år tittar på Sara med en beundran i blicken.

Tina reser sig för att gå och hämta papper.

- Tina! gå och sätt dig, du ska inte hämta papper åt Sara! Tina tittar först på mig och sedan på Sara, hon tvekar men väljer att gå och sätta sig.

Sara blir mycket arg, hon reser sig upp hon sätter händerna i sidorna, hon tittar på mig med utmanande blick.

- Du är bara en ful och äcklig gris som kommer att brinna i elden. Det är inte första gången jag hör Sara säga till någon att man ska brinna i elden, men hon har aldrig sagt det till mig förut. Hennes ton är så hånfull och föraktfull, jag har svårt att förstå att en femåring kan vara på det här viset.
- Ja det är du! säger Tina med arg röst.
- Vi kommer aldrig att lyssna på dig, du bestämmer ingenting. Fröknarna är bara smutsiga hundar som vi inte vill lyssna på. Visst? Sara vänder sig mot de andra barnen, Tina nickar instämmande.

De två andra barnen som sitter vid bordet tittar på mig, de säger ingenting. Jag känner mig helt ställd, vad är detta? De här två barnen, Sara fem år och Tina fyra år har ett sätt och en ton gentemot mig som jag är helt oförberedd på. Sara och Tina fortsätter att säga saker som får mig att häpna. Jag sitter med en klump i halsen och känner att gråten är nära. Jag har arbetat på förskola i tjugofem år och aldrig upplevt något liknande.

Jag reser mig upp och tar med mig Sara till min kollega. Jag känner att jag inte har kontroll över situationen.

- Här får ni en gäst, säger jag. Min kollega förstår att något hänt och svarar att det går bra.

Tina är arg på mig, men vet inte varför hon är arg, hon försöker få de andra barnen mot mig, men utan att lyckas. Jag talar med barnen om det som hänt. Sofia tittar på mig, och frågar om jag blev ledsen. Jag svarar att jag blev ledsen, men att det är bra nu.

Jag är medveten om att Sara använder sig av en härskarteknik gentemot barnen, eftersom det ofta är konflikter kring henne. Barnen som blir utsatta för hennes beteende har svårt att sätta ord på vad Sara gör och säger. Jag har inte riktigt förstått hur allvarligt det var. Jag blev ledsen på riktigt av Saras ord och sätt. Hur svårt är det då inte för barnen, tänker jag.

Jag söker senare upp Sara för att i lugn och ro tala med henne om det som hänt.

- Sara det här som hände idag, vad gör dig så arg?

En lång tystnad följer, jag tar hennes hand i min och stryker henne över handen. Jag känner hennes puls slå snabbt. Jag tar upp Sara i knät och håller om henne. Hon börjar gråta. Jag tänker på att jag känt Sara sedan hon var liten, hennes tre bröder har gått på förskolan. När Sara började på förskolan så hade jag inskolningen. När det var dags för henne att börja på storbarnsavdelningen följde jag med. Vi har alltid haft en mycket god kontakt.

- Kommer du att säga till mamma? Jag hör en ängslighet i hennes röst.

Jag tänker att det bör jag göra, men jag känner mig lite orolig över att hon frågar det. Jag vet att det funnits åga i familjen. För några år sedan var hennes äldre bröder utsatta för våld i hemmet, det var jag och en kollega som anmälde det. Grunderna för anmälan var att pappan själv berättade på en föräldrträff att det inte gick att uppfostra barn utan åga. Han fick dessutom medhåll från många andra föräldrar. Jag har hört Ali och Sara diskutera flera gånger att man inte får berätta för fröknar om vad som händer hemma.

- Jag vill berätta för mamma eller pappa att du och jag varit osams idag, tänk om du känner dig ledsen i kväll och mamma och pappa inte vet varför. Om jag talar om att vi varit osams så vet de varför du kanske är arg och ledsen. Vad tror du?
- Nej du behöver inte, jag blir inte ledsen.

Skogsdungen

- Annie kan du komma! Maria en av pedagogerna som arbetar på den andra storbarnsavdelningen ropar på mig, jag hör på hennes röst att hon är upprörd. Maria kommer med raska steg mot mig. Jag går mot henne och hon gestikulerar med hela handen mot skogsdungen som ligger i en skyddad slänt på vår gård.

Maria berättar kort att några barn från min avdelning säger oförskämdheter till människor som går förbi utanför förskolan. Dalia visar dessutom snippan.

Maria berättar vidare med ilska i rösten.

- När jag säger till dem att sluta så säger de, du är inte vår fröken du bestämmer inte. När jag skulle ta Dalia därifrån så ställde de sig i ring runt henne och viftade hotfullt med pinnar mot mig, Maria visar en rispa hon fått på handen.

Vi båda går snabbt upp till skogsdungen, jag ser barnen mellan träden. Solen skiner igenom grenarna, det är en varm dag, den första varma dagen. Barnen står i en grupp nära staketet. Vid första anblicken ser man inte vad barnen gör. När jag kommer närmare så ser jag att Dalia står med byxorna neddragna. Som Maria sa så visar hon snippan för människor som går förbi. De andra barnen hejar på. Dessutom säger de oförskämdheter till människorna, tjockis, gris. En äldre dam som går förbi kommer fram till barnen och förklarar för dem att det inte är bra att göra som de gör. Barnen skrattar bara åt henne och säger att hon är en tjockis och hennes hund är ful. När jag är helt nära upptäcker Muhammed mig och skriker:

- Annie kommer.

Barnen springer iväg, det är bara Dalia som är kvar hon kan inte springa sin väg för hennes byxor hindrar henne. Jag drar snabbt upp byxorna på henne. Damen ser mig, hon berättar chockat om händelsen. Jag skäms över barnens uppförande och ber så hemskt mycket om ursäkt.

Jag håller Dalia hårt i handen. Jag frågar henne om hon förstår att damen blev ledsen när de sa elaka saker till henne. Dalia tittar på mig och skrattar. Jag känner mig sprickfärdig av ilska. Jag förstår ju att skrattet är ett uttryck för en osäkerhet, men jag blir verkligen frustrerad. Jag tar Dalia med mig ner från skogsdungen. Jag sätter mig på huk framför henne. Mina ögon är i höjd med hennes ögon. Jag talar till henne med en bestämd röst, inte hög men bestämd. Jag når henne inte. Hon ser förbi mig, hon blundar och vägrar möta min blick, fortfarande med ett leende.

- Tror du att pappa också tycker att det här är roligt? säger jag. Varför ska jag behöva ta till det här för att få en reaktion, tänker jag.

Skrattet dör ögonblickligen, Dalia börjar hyperventilera, hon börjar skrika hysteriskt, ett skrik som hörs lång väg. Jag tar upp henne i famnen och börjar gå mot förskolan. Jag tänker att det är bra att gå in så att vi i lugn och ro kan ta oss igenom det här. Barnen som sprungit sin väg, hör hennes hysteriska gråt och kommer till undsättning. De skriker till mig att jag ska släppa ner deras kompis. Barnen sparkar och slår på mig. De skriker att jag inte får slå deras kompis. Jag får uppbringa hela min auktoritet som vuxen. Det är knappt att det går. Jag känner att om jag vikit bara lite grann, så hade jag tappat kontrollen över situationen.

Jag känner en maktlöshet över att det blivit så här. Vi har haft föräldraträffar där vi lyft problematiken. Föräldrarna är oförstående inför detta. De säger att barnen inte är så hemma. Det är oftast papporna som kommer på föräldraträffarna. Mammorna har som skäl att de inte

kan komma för att de inte har någon barnvakt. Vi har erbjudit föräldrarna barnpassning på förskolan för att ge alla, tillfälle att vara med. Men det är ändå papporna som kommer själva. Vi har haft olika teman på föräldraträffarna. Vi har lyft frågor som hur sätter vi gränser. En pappa sa att det inte går att tala med barn. Han sa att Sverige är ett land utan gränser, barn får göra som de vill. Barn behöver straff för att kunna förstå. De andra papporna höll ivrigt med honom. Det här gör vårt arbete svårt, det blir en ond cirkel. Barnen märker att vi inte säger allt till föräldrarna. Och vi i vår tur tar till hot om att berätta när vi inte når dem på annat sätt. Vi hör också när barnen diskuterar med varandra att de inte får berätta för fröknarna om vad som händer i hemmet. För barnen kan det bli otydligt vad det är som de kan berätta. Vid ett tillfälle när jag frågade ett barn om hon varit på Mc Donalds i helgen, så svarade hon att hon måste fråga pappa först om hon får berätta det.

Syfte, frågeställningar och metod

Jag har valt att skriva om hur de olika kontexterna i hemmet och i förskolan påverkar barngrupperna i den segregerade förort jag arbetar i. Under mina tjugofem år som barnskötare har jag dagligen varit med och sett när barn både enskilt och i grupp, utsatt både vuxna och barn för maktspel och konspirationsmönster. Det finns barn som uttryckt att de blir agade i hemmet, vi har också fått det bekräftat av föräldrar som sagt att det inte går att uppfostra barn utan aga. Vi kan få återberättat av en del barn att de inte får berätta på förskolan vad som händer i hemmet. Jag vill undersöka vad som händer när normer i hemmet står i konflikt mot normer i förskolan och dess värdegrund. Jag vill göra den här undersökningen för att få förståelse kring de här frågorna och öka kunskapen kring hur det kan vara för barn och familjer att leva i segregerade förorter. Jag vill också reflektera och ifrågasätta mitt eget handlande i frågorna.

Jag ska utgå ifrån två frågor för att försöka få förståelse kring vad det är som skapar dessa strukturer bland barnen.

1. Hur påverkas barn när de har olika kontexter, sammanhang att förhålla sig till i hemmet och på förskolan?
2. Hur bör mitt förhållningssätt vara som pedagog gentemot människorna jag möter i en segregerad förort?

Metoden jag kommer att använda mig av i undersökningen blir att skriva i essä som betyder försök. Begreppet härstammar från Michel de Montaignes när han på 1500-talet försökte utveckla sina tankar kring olika ämnen. Det gjorde han genom att tänka själv, men i samtal med andra både samtida och antika tänkare (Montaigne, 1992). Genom min berättelse ska jag göra ett försök att få nya perspektiv på vad som händer i den förskolepraktik jag intresserar mig för. Billy Ehn och Barbro Klein är båda etnologer och beskriver att skrivandet kan bli ett reflexivt arbete, en byggverksamhet med ord. Att bli reflexiv innebär att jag måste kunna ta ett steg åt sidan för att kunna se min text genom andras ögon (Ehn Klein 1994, s. 38, 39). Det ska jag göra genom att läsa igenom min egen text regelbundet, reflektera över mina tolkningar, försöka förstå mitt eget handlande. Jag läser andras undersökningar och böcker som berör det jag undersöker. Jag vill också pröva mina tankar med andra, det kan jag göra med andra pedagoger både på min arbetsplats och på seminarierna.

Henny Olsson är professor i omvårdnadsforskning och Stefan Sörensen är docent i medicinsk sociologi. De beskriver i boken *Forskningsprocessen* den hermeneutiska spiralen som nyckeln till förståelsekonsten. Man använder sig av en nu-situation likväl som den har en historisk dimension. Det är en metod där man växlar mellan tolkningar av del och helhetsperspektiv, som forskare återvänder jag till min berättelse för att se hur delar passar ihop med helheten (Olsson Sörensen 2011, s. 163-165). I min undersökning utgår jag från min berättelse, tolkningarna jag gör är mina egna. Genom att formulera mig i skrift vill jag utforska mina egna värderingar, det är en del av metoden. Hur är mitt eget möte med texten, kommer jag att upptäcka mina egna fördomar? För att få syn på dilemmat i min undersökning behöver jag vara öppen för nya frågeställningar.

Alla namn i episoderna utom mitt eget är fingerade.

Kulturanalys

Jag kliver av tunnelbanan och åker nedför rulltrappan, när jag går över centrum hör jag att mitt namn ropas. Det är en förälder till ett barn jag haft på förskolan som ropar, vi hälsar med en flyktig kyss på båda kinder. Jag har egentligen aldrig lärt mig hur den här hälsningen går till. Men jag gör som jag tror det ska gå till. Jag går vidare genom centrum. Jag ser att idag säljs det halal lamm för sjuttionio kronor kilot på Livs. Jag ser också att man kan få kurdiska

klänningar uppsydd på kemtvätten, där säljs också brokiga vackra tyger. Bageriet är öppet, där inne ser jag att några män redan samlats för att ta sig en kopp kaffe. Jag går förbi biblioteket, i fönstret ser jag böcker uppställda, det är böcker på många olika språk.

Förskolan har fyra avdelningar, vi har arton barn på den avdelning där jag arbetar. Ingen av barnen har svenska som modersmål. Det finns många olika kulturer och religioner, det talas tolv olika modersmål bland barnen på avdelningen. Alla barn är födda i Sverige, men har föräldrar födda i ett annat land än Sverige. För många av barnen och deras familjer kan förskolan vara den första och ibland enda plats där mötet med det svenska samhället sker. Familjerna består av flera syskon och många av föräldrarna är arbetslösa. Eftersom merparten av föräldrarna inte kommit ut i arbetslivet och deras umgänge mestadels består av andra som talar deras språk, har det svenska språket inte fått möjlighet att utvecklas. En ny rapport som togs upp i Sveriges Radio P1 – Morgon den 19 november 2012 samtalade man med integrationsministern Erik Ullenhag. Samtalet handlade om att Sverige är näst sämst i Europa på integration. Och jag möter barnen till den misslyckade integrationspolitiken.

Förskolans uppdrag – historik

Grunden för dagens förskola kan beskrivas vara barnstugeutredningen från 1972. Förskolan har sedan dess varit en del av det svenska samhället. Redan i utredningen uppmärksammades förslag som berörde invandrabarnen, man förstod att integrering av invandrabarn ställde andra krav på personalen. Det var viktigt att personalen kunde leva sig in i hur det var att komma ny till ett land. Samarbetet med föräldrarna var viktig eftersom det fanns en oro över hur barnen skulle hantera vistelsen på förskolan i förhållande till sin familj. ”Detta är särskilt viktigt därför att både föräldrar och personal måste inse invandrabarnets speciella risksituation, att det i förskolan kanske försöker anpassa sig till de värderingar och mönster som gäller där, men till föräldrarnas värderingar i hemsituationen” (SOU 1972:26, se Lunneblad 2009, s. 37). Barnen skulle genom lek med andra barn stimuleras att lära sig svenska. Även hemspråket ansågs vara viktigt att använda och utveckla. 1987 kom pedagogiska programmet för förskolan, perspektivet flyttades från språkets betydelse till invandrabarnens utveckling och relationer i det svenska samhället. Istället fokuserades det på invandrabarnens problem i termer som konflikter och kollisioner (Lunneblad 2009, s. 40). Tio år efter pedagogiska programmet började man utforma det som skulle bli läroplan för

förskolan 98. Fram till dess var det kommunens ansvar att förskolan skulle uppnå målen som fanns i pedagogiska programmet. 1998 kom läroplan för förskolan, den vände sig direkt till förskolan och här lades fokus på *förskolan ska sträva efter att varje barn känner delaktighet i sin egen kultur och utveckla känsla och respekt för andra kulturer* (Läroplan för förskolan 1998, s. 12). Texten kan tolkas som att barnen och familjer med utländsk härkomst vinner kulturellt erkännande och förståelse för sin livssituation, vi ska betrakta mångfalden av likheter och olikheter mellan människor som en tillgång till varandra. Samtidigt som de konkreta förslagen på stöd blir allt färre (Lunneblad 2009, s. 46). I läroplan för förskolan 98 står det att *förskolan skall bidra till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att både utveckla det svenska språket och sitt modersmål* (Läroplan för förskolan 1998, s. 10). Den reviderade läroplanen 2010 har en del ändringar som rör barn med utländsk bakgrund. Man slår fast att *barn som utvecklar sitt modersmål får bättre möjligheter att lära sig svenska och även utveckla kunskaper inom andra områden. Förskolan ska medverka till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att både utveckla det svenska språket och sitt modersmål* (Läroplan för förskolan 1998 reviderad 2010, s. 7).

Förskolans uppdrag – reflektion

I läroplan för förskolan 98, under rubriken normer och värden, står det att *förskolan skall sträva efter att varje barn utvecklar förståelse för att alla har lika värde oberoende av etnisk bakgrund* (Läroplan för förskolan 1998, s. 11). I den reviderade läroplanen 2010 väljer man att skriva *etnisk tillhörighet* (Läroplan för förskolan 1998 reviderad 2010, s. 8). Jag uppfattar att det finns en skillnad i begreppen, tillhörighet och bakgrund, att vara i en tillhörighet är något man befinner sig i. Att ha en bakgrund kan vara att det finns en bakgrund som inte är aktuell. Jag tolkar att läroplanen vänder sig till en svensk medelklass. Hur ska jag beskriva ett barn som är född i Sverige men av föräldrar med utländsk tillhörighet? På min förskola är alla barn födda i Sverige, men av föräldrar som är födda i ett annat land än Sverige. Jag resonerar med mig själv om jag kan se att den reviderade läroplanen är tydligare i avseendet att vi än mer ska ta hänsyn till den etniska tillhörigheten eller är det bättre att ta hänsyn till bakgrund? Jag anser att det blir ett dilemma för mig, jag ska ta hänsyn till den etniska tillhörigheten, barnen på min förskola är födda i Sverige med svenskt medborgarskap, av föräldrar med utländsk tillhörighet, när blir barnen etniskt svenska? Jag anser att om jag ska ta hänsyn till

föräldrarnas kulturella tillhörighet så uppfattar jag det mer riktigt att ta hänsyn till barnets bakgrund och inte till barnets etniska tillhörighet. Som mål på lärande står det i den reviderade läroplanen att *förskolan ska sträva efter att varje barn som har ett annat modersmål än svenska utvecklar sin kulturella identitet och sin förmåga att kommunicera såväl på svenska som på sitt modersmål* (Läroplan för förskolan 1998 reviderad 2010, s. 11). När jag reflekterar över förskolans uppdrag ur ett historiskt perspektiv så ser jag att det skett en decentralisering både i det pedagogiska uppdraget och i det ekonomiska uppdraget. Från början var det kommunens uppdrag i hur förskolan uppnådde målen, i dag är det pedagogens eller förskolans ansvar att målen uppnås. Varje förskola har en egen budget som ska hållas, och det går givetvis att få pengar för barn av behov av stöd, men det kräver tid och fantasi från pedagogens sida att skriva en ansökan. Det är inte heller alltid det bästa att få fler pedagoger i gruppen, då det gör att barn ska förhålla sig till fler relationer som är arbetsamma för barnen. Min egen erfarenhet är att det mest positiva för alla barn är att det är färre barn i gruppen. I läroplan för förskolan finns det beskrivet att *alla barn som tillfälligt eller varaktigt är i behov av stöd ska få det, det är viktigt att barn ska få känna sig som en tillgång i gruppen* (Läroplan för förskolan 1998 reviderad 2010, s. 5). Det kan göra att vi är rädda för att lyfta det som kan vara problem, det finns en attityd i förskolan som gör att om vi lyfter en del problem som rör barngruppen så är det verksamheten det är fel på. Jag anser att det är bra att ha ett positivt förhållningssätt, men om vi inte vågar lyfta problemen så anser jag att det är ett sätt att sopa problemen under mattan. Enligt läroplanen ska förskolan i möjligaste mån anpassa verksamheten efter varje barns behov och förutsättningar, vi ska även ta hänsyn till föräldrars önskemål. Som exempel så finns det flickor som aldrig får klä av sig till badkläder när det är sommar, av religiösa skäl. I dessa fall tar vi mer hänsyn till föräldrarnas önskemål än till barnens behov.

Reflektion

Min mamma har bättre straff än er!

Billy Ehn är professor i etnologi vid Umeå universitet. Ehn har skrivit boken *Det otydliga kulturmötet*. Ehns mål var att skriva en bok om invandrare och kulturmöten. Han gjorde en

deltagande observation på en förskola under sju månader (Ehn 1986, s. 12). I samtal med pedagoger på förskolan fick han syn på svårigheterna med att nå föräldrar om förbudet mot aga. Det fanns information på anslagstavlor om förbudet, men pedagogerna ansåg att informationen inte var tillräcklig. De ville hitta andra vägar att förklara och diskutera bakgrunden till det svenska synsättet på barnuppfostran i dialog med föräldrarna. De ansåg att om man inte tidigt fick med föräldrarna i det så fanns det risk att föräldrar och barn skulle komma i konflikt med varandra, när barnen själva började anamma den svenska kulturen. Svårigheterna för pedagogerna, blir att den svenska staten tar strid mot aga, men agan ska bekämpas med respekt och utan förtryck mot någon annans synsätt. Vi ska ge upplysande förklaringar och information, om att det är förbjudet att aga i Sverige. Ehn menar att pedagogerna hamnar i en kulturkonflikt. Ehn beskriver vidare att staten officiellt vill undvika konflikt med invandrare, och tar för givet att barnen formas efter de svenska skolprinciperna. I Sverige finns en lag om att det är förbjudet att aga barn. ”I Sverige finns ett stort antal invandrare som kommer från länder där aga utgör ett godtagbart medel i barnuppfostran” (Ehn 1986, s. 39).

Jag uppfattar att det här är ett problem, vi ger information och gör anmälan till socialtjänsten. De i sin tur ger ytterligare information, men det blir inte mycket mer. Det är enligt svensk lag ett brott att aga barn i Sverige. Jag tänker på pappan i min berättelse som tydligt säger att det inte går att uppfostra barn utan aga. Pappan berättade det på en föräldrträff där vi lyfte frågor som gränssättning. Det blev bra diskussioner som vi hade för avsikt att följa upp. Tyvärr blev det inte någon fortsättning på grund av att föräldrarna som var med på träffen inte kom på nästa träff där vi hade förberett oss noga hur vi skulle gå vidare. Eftersom det var några av föräldrarna som berättade att det förekom aga i hemmet som en del i uppfostran var vi skyldiga att anmäla det till socialtjänsten. Vi i förskolan har anmälningskyldighet, men socialtjänsten har ingen skyldighet att återkoppla hur det går med vår anmälan. Min erfarenhet är att jag uppfattar det som en brist att det inte sker ett ömsesidigt samarbete mellan socialtjänsten och förskolan. Om det blev ett samarbete mellan förskolan och socialtjänsten kunde vi göra mer för barnen och familjerna.

I Ehns studie beskrivs en barnintervju där samtalet handlar om aga.

- Jåså, får inte din mamma slå dig?
- Jo ibland, när inte pappa är hemma. Då får hon slå hur mycket hon vill.
- Jaha. Slår hon er mycket?
- Nej, bara lite.

- Vad tycker du om att hon slår dig?
- Inte bra. Därför man kan grina.
- Gör det ont?
- Jättehårt slår hon då. På kinden, armen, vart som helst.
- Får mammor slå sina barn?
- Jaa, svarar Zeyra tvärsäkert.

I intervjun finns ett osentimentalt tal hos barnen om stryk som jag känner igen från min förskola. Samtalet som Ehn beskriver är att barnet i intervjun inte tycker att det är konstigt att det förekommer att mamman slår barnet, det gör ont men det är inget konstigt med det. (Ehn 1986, s. 39-41).

En dag på min förskola, kom en mamma mitt i mellanmålet, hon satte sig ner bredvid sitt barn. Jag uppfattade att hennes barn blev förändrad, barnet hade innan hon kom haft ett störigt beteende, svurit till de andra barnen och barnet hade svårigheter med att sitta still. Jag observerade att barnet plötsligt satt still och talade väl. Nästa dag frågade jag barnet om hur det kom sig att det blev en sådan förändring, barnets svarade mig, ”mamma har mycket bättre straff än er, hemma får jag sitta i mitt rum när jag gör elaka saker och min bror sitter utanför och äter glass. Vad gör ni när jag gör elaka saker, ingenting.”

Kulturkrockar

I *Det otydliga kulturmötet* beskriver en pappa att han agade sina barn när han kom till Sverige. Han fortsatte så som han lärt sig i hemlandet, av grannar och släktingar blev han applåderad för sina uppfostringsmetoder i hemlandet eftersom hans barn var så lydiga. Men i Sverige fick han höra att metoderna var för hårda, han tyckte att de överdrev men han fick betänkligheter över sina metoder. I mötet med ett främmande synsätt lärde han sig att lydnad och disciplin inte var det viktiga, han började till och med uppmuntra sina barn till lite uppkäftighet (Ehn 1986, s. 43). Som jag förstår det var det i mötet mellan svenskar och invandrare som han lärde sig att använda andra metoder.

Inger Nordheden är grundskollärare och har arbetat på många olika skolor i norra Botkyrka. Hon skriver i *Barn från olika kulturer berikar varandra* ett samtal om straff och

barnuppfostran mellan två barn. Ett av barnen säger att man inte får slå sina barn, den andra säger att det står i en religiös text att föräldrar ska slå sina barn om de gör orätt. Han berättar vidare att hans pappa slår honom med svångremmen och barnet säger att det har han rätt till. Nordheden beskriver att den här pojken var den elev som störde mest i klassen.

Jag försattes i en något prekär situation, när jag fick veta detta. Skulle jag fortsätta att rapportera till föräldrarna när pojken hade bråkat för mycket eller varit dum mot de mindre barnen? Jag löste fallet med att jag i fortsättningen bara talade med mamman. Om hon ville rapportera till pappan, kunde jag inte göra något åt det. Att jag skulle anmäla pappan för misshandel försvävade mig ibland, men troligtvis skulle ingen säga något vid ett förhör så jag valde att låta bli (Nordheden 1996, s. 62).

Jag kan förstå henne men jag håller inte med, hon beskriver att pojken förstörde i skolan. Jag anser att det fanns en anledning till att han förstörde i klassrummet. Jag anser att Nordheden agerat fel och jag blir bestört över ett sådant resonemang. Är det så att vi som arbetar med barn i segregerade områden blir så vana att höra samtal från barn som blir agade i hemmet så vår tröskel blir för hög? Jag uppfattar att ett sådant resonemang är ett svek mot barnen, vi pedagoger informerar barnen om att det inte är tillåtet för föräldrar att aga sina barn i Sverige. Barnen lever i Sverige, men de blir svikna av oss om vi inte gör något åt deras situation. När ett barn anförtrot sig till oss och berättar att det förekommer aga i hemmet så måste vi av respekt mot barnet ta det på allvar. Det finns en annan aspekt utifrån Nordhedens text som jag finner intressant, om en skola eller förskola har som regel att ha noll tolerans mot aga, kan det bli att skolan eller förskolan får dåligt rykte. Det är brukarna som bestämmer var de vill ha sina barn, om de får höra att skolan eller förskolan inte blundar för att anmäla till socialtjänsten kan det få följder som att brukarna väljer bort skolan eller förskolan. Normen i svenska samhället är att våld i hemmet är avskryvt, jag förstår att även infödda svenskar brukar våld men det är ändå inte accepterat.

Var går gränsen?

Annick Sjögren är docent i etnologi. Sjögren har skrivit *Här går gränsen – om integritet och kulturella mönster i Sverige och medelhavsområdet*. Sjögren lyfter i sin text frågan om hur

fysiska straff upplevs om det är en integrerad del av gruppen, och till en djupt rotat respekt för hierarki. Jag uppfattar att Sjögren med integrerad del av gruppen menar att det finns en särskild norm som råder. ”Slag blir aldrig mindre fysiskt smärtsamma, men kan vara mindre kränkande för jaget” (Sjögren 1993, s. 189). Sjögren beskriver som jag förstår det att den svenska modellen för uppfostran utgår ifrån individen och det är individen som genom resonemang förstår vad som är rätt och fel. Om man är uppfostrad i en annan tradition där gruppen står i centrum kan resonemang och argumentation vara främmande.

För dem som har sina rötter i en annan tradition, där gruppen och inte individen står i centrum, är argumentation som form för tillrättavisning främmande. Rationaliteten har inte längre individen som medelpunkt utan gruppen. Psykologiska resonemang biter inte på den konkreta verkligheten, som är den enda som gäller. Språk används främst för kommunikation, inte för att utveckla självinsikt (Sjögren 2001, s. 189, 190).

Jag håller inte med Sjögren om att barn inte skulle bli kränkta av fysiskt straff. Barnen på min förskola kan bli uppfostrade med aga och de kan uppleva det som en naturlig del av sitt liv, men de vet att föräldrarna gör något som är fel. Vi pedagoger talar med barnen om att föräldrar inte får slå barn. Mitt dilemma när jag läser Sjögrens text blir, gör jag fel som upplyser om det? Mår barnen bättre om de tror att de är tillåtet att aga barn? Jag hamnar i en lojalitetskonflikt för barnen. Min uppfattning har varit att föräldrarna har tystat sina barn på min förskola, men det behöver inte vara så tänker jag, det kan mycket väl vara så att barnen vill skydda sina föräldrar av egen kraft. Många av barnen på min förskola vittnar om att de blir uppfostrade auktoritärt, aga och andra straffmetoder är vanligt förekommande. Eftersom barnens sociala nät mestadels består av pedagoger och barn på förskolan så finns det inte några naturliga möten med barn som blir uppfostrade med metoder som bygger på resonemang. Det blir vi pedagoger som upplyser om deras rättigheter.

Magnus Berg professor i etnologi har i *Mönster och människor* studerat kulturmönster och kulturprocesser. Han menar att kulturmönster är något oföränderligt och kulturprocesser är just en process, något som kan förändras (Berg 1996, s. 162). Pappan som Ehn beskrev, som kunde ändra sitt sätt i uppfostran gjorde som jag förstår det i en kulturprocess genom möten med andra som inte hade samma uppfattning som han. Just genom möten med andra kan man

reflektera över sina egna normer och värden. Berg beskriver vidare ett samtal om hur några unga flickor såg på sina föräldrar. Flickornas föräldrar kom ifrån Turkiet och de talade om att man får vara beredd på en örfil ibland. Flickorna beskriver att det är genom samtal med omgivningen som inte har samma inställning som de har som gör att de reflekterar över sitt eget sätt att leva. När de fått frågan på varför de inte äter griskött har de inte vetat varför, förutom att det är gunah (gunah på turkiska eller haram på arabiska betyder otillåtet för muslimer). Genom att omgivningen ställt frågor har de själva blivit nyfikna på varför det är gunah. När de frågat föräldrarna har de fått som svar att det är gunah, men de har inte fått någon förklaring på varför det är gunah, otillåtet. Berg menar att föräldrarna ger det svar de själva fått, eftersom de vuxit upp i ett icke reflexivt samhälle (Berg 1996, s. 164-168). Det får mig att reflektera över hur barnen på min förskola får tillfälle till reflexiva samtal, vi serverar inget griskött på förskolan eftersom det är praktiskt för kokerskan att inte behöva laga fler maträtter. Men barnen går miste om de naturliga samtal som kan bli av olikheter. Vid samtal om att jag äter griskött hemma, finns det barn som tror att jag snart kommer att dö eftersom jag äter griskött.

Ett öga utifrån - om ansvar

När jag växte upp på sextioalet blev jag bästa vän med en flicka från Slovenien. Första gången jag kom hem till henne blev jag vittne till en för mig traumatisk upplevelse. Min vän blev slagen av sin mamma för att hennes jacka var blöt. Jag gick hem, gråtande berättade jag för min pappa vad som hänt. Han gick till min vän, sa till min väns mamma att om hon behövde slå någon kunde hon välja någon som kunde försvara sig. Jag får höra denna berättelse återberättas av min väns mamma ofta då vi träffas. Det var inte så att mamman slutade aga min vän denna dag, men vid varje tillfälle som det hände fanns det något som sa att det inte var rätt, en påminnelse, ett öga utifrån.

Vem ska med auktoritet och respekt och som medmänniska säga till föräldrar i det område jag arbetar i att det är fel att aga barn? Jag uppfattar att det finns svårigheter i förskolan att mötas i frågor som rör aga, utan att det sker som en myndighetsutövning. Jag upplever att det finns en attityd mot vissa lagar som ska skydda barnen som inte riktigt tas på allvar. Vi har problem med barn som cyklar utan hjälm. När vi säger till föräldrar att barn under femton år ska ha hjälm på sig, bryr de sig inte om det. I ett annat område där alla barn har hjälm skulle kanske

en förälder som inte har hjälm på sitt barn känna sig oansvarig. Jag drar paralleller med agan, om en förälder agar sitt barn i lekparken i det område jag arbetar i skulle inte många lägga sig i. Men om det händer i ett annat område så finns det möjlighet att någon bryr sig.

Masoud Kamali är sociolog och integrationsforskare, och har i flera arbeten intresserat sig för frågor som rör invandrare. I *Varken familj eller samhälle – en studie av invandrarungdomars attityder till det svenska samhället* har Kamali genomfört studien i fem invandartäta bostadsområden i Sverige. Många av familjerna som Kamali studerat saknar ofta arbete och försörjningsmöjligheter. Studiematerialet är samlat under fem år (Kamali 1999, s. 7). Kamali skriver att Svenska myndigheters reaktion mot brott och avvikelse verkar främmande för många invandrarfamiljer, eftersom många av familjerna kommer från länder där ett avvikande synsätt hör hemma i det privata livet. När synsätten kolliderar skapas lika mycket problem för det svenska rätts och myndighetssystemet som för invandrarfamiljerna. Framförallt är det familjer i segregerade förorter som kollisionen blir särskilt tydlig. Kamali menar att många i segregerade områden av olika skäl inte kommit ut på arbetsmarknaden och sitter fast i sin egen isolering. Kontakter med svenska myndigheter är något de här människorna vill undvika till varje pris, men eftersom de lever isolerade från det svenska samhället är de begränsade till socialtjänsten genom att de har behov av ekonomiskt stöd och har sociala problem (Kamali 1999, s. 75).

Jag förstår det att om vi på förskolan anmäler en familj till socialtjänsten därför att vi misstänker aga, kan jag uppfatta det som att föräldrarna anser att det är deras privatsak. Jag reflekterar här att det kanske är deras första kontakt med myndigheter, om nu inte förskolan räknas som en myndighet. Här blir det ett dilemma för mig, eftersom jag har erfarenhet av flera fall där anmälningar blivit direkt negativa för barnen, de har blivit tystade av sina föräldrar.

Kamali beskriver i sin forskning socialtjänstens arbetssätt som likformiga och att de utgår ifrån den traditionella svenska normen. ”Socialtjänstens relativt sätt likformiga och traditionellt svenska förståelse av normala beteenden konfronteras i många fall med invandrarnas olika livsstilar. I ett sådant sammanhang, vid maktförhållandena som ger socialsekreteraren stor auktoritativt handlingsutrymme, kan invandrarnas normala handlingar omvandlas till sociala problem” (Kamali 1999, s. 77).

Jag kan förstå socialtjänstens perspektiv, deras uppgift enligt socialtjänstlagen 14 kapitlet är att skydda barn vid misstänkta missförhållanden. Vid några tillfällen när vi gjort anmälan så har jag varit med på samtalen som socialtjänsten har haft med föräldrar. Det har förekommit att det varit en ung kvinna som inte har lång erfarenhet i sitt arbete. I mötet skall hon möta en pappa som är många år äldre än vad hon är. I dessa möten har det blivit att den unga socialtjänstkvinnan har tagit skydd utifrån lagar och bestämmelser. Jag anser att det är viktigt att det finns en yrkeserfarenhet i att möta dessa människor, men även ha klokskap. På min förskola brukar vi ha önskemål när vi gjort anmälningar, vi har önskat att det ska komma en man eller kvinna med lång erfarenhet av att möta föräldrar i en kulturprocess. När det kommer någon från socialtjänsten som inte har någon erfarenhet och som behöver ta skydd utifrån lagar och bestämmelser, sker inget möte, det blir en myndighetsutövning. Ibland uppfattar jag att vi på förskolan skulle kunna hantera det bättre, fast vi har inte befogenhet till det. Det är sällan dessa möten leder någonvart, ofta ger föräldrarna sken av att de accepterar att man inte får aga barn men i verkligheten blir det inte någon förändring. I socialtjänstlagen står det att en anmälan skall ske om vi misstänker att barn far illa. Men när jag ser att det inte leder till något positivt för barnet så kan det för mig kännas hopplöst. Om vi på förskolan inte anmäler fortsätter barnet att bli agad i hemmet och vi sviker barnet om vi inte anmäler. Dessutom får det ur längre perspektiv en ogynnsam effekt, eftersom man sett att föräldrar ofta uppfostrar sina barn så som de själva blivit uppfostrade.

När det svenska är i minoritet

Utifrån tjugofem års erfarenhet som barnskötare i förorten upplever jag att behovet av integrering är stort. För mig är integrering också inkludering och jag menar att det kan bli svårt att inkluderas i det svenska samhället om det enda mötet med svenskar blir i mötet på förskolan. I den förskola jag arbetar i är dessutom etniska svenska pedagoger i minoritet. Genom att stadsdelen anställer pedagoger med annat språk säkrar man i viss mån att barnen får sitt modersmål på förskolan. Gisela Håkansson är språkvetare och i boken *Tvåspråkighet i Sverige* finns det beskrivet att barn kan utveckla flera simultana språk om de får lära sig dem före tre års ålder (Håkansson 2003, s. 145). Det finns småbarnsavdelningar på min förskola där ingen av pedagogerna har svenska som modersmål, pedagogerna har en succesiv inläring. Succesiv språkinläring skiljer sig från den simultana språkinläringen så till vida att man lär sig ett nytt språk efter tre års ålder. Man har sett att det är få människor som har

successiv språkinläring som når fram till samma språkliga nivåer som de som har en simultan språkinläring (Håkansson 2003, s. 165). Med det i åtanke kan jag tolka att det inte bara är verbalt språk vi lär ut, det är också ett förhållningssätt som vi alla bär med oss i vårt bagage.

Jag har observerat att några av mina kollegor med utländsk bakgrund har lättare att få barnen att somna på vilan, det gällde även de äldre barnen som egentligen inte ska sova. Jag blev nyfiken på varför det är så, därför började jag observera hur vi gjorde. Min tolkning av undersökningen blev att jag såg att mina kolleger med utländsk bakgrund var måna om att barnen inte skulle frysa, de lade en hand på barnens rygg som lugnade dem. De satt oftast bredvid barnen som störde mest men de var inte öppna för samtal med barnen. De svenska kollegerna hade svårare att få barnen lugna, de satt inte alltid bredvid de barn som störde mest och de småtalade med barnen. Jag tolkade det som att barnen hade mera respekt för mina kolleger med invandrarbakgrund än de hade för mig eller mina svenska kollegor. Jag vet inte om det är för att de kände igen ett förhållningssätt hemifrån eller om det berodde på andra orsaker. Kan det vara ännu ett kulturmönster för barnen att förhålla sig till? Jag anser att barnen inte har samma respekt för mig när det gäller lydnad. Barnen provocerar och busar mer med mig och mina svenska kollegor än med mina kollegor med utländskt ursprung. Men jag uppfattar också att barnen anförtror sig till mig om det som för dem kan vara problematiskt.

Martin Buber (1878-1965) var professor i sociologi. Han har skrivit om mötet med den andre i *Jag och du*. (1962). Buber uppmärksammar hur vi blir i mötet med andra med formuleringar som ”människan som individ framträder genom att avgränsa sig från andra individer” och ”människan som person framträder genom att träda i relation till andra personer” (Buber 1962, s. 63).

Jag tolkar dessa meningar som att, om en människa inte ingår i några relationer blir den människan en individ som inte kan se bortom sin egen horisont. Men om man nyfiket öppnar sig och är nyfiken på den andre så är man en person som vill ingå i relationer. Genom relationer skapas ett Du, både med sig själv och andra. Att vara i relation är också att vara delaktig i livet, om inte delaktighet finns lever man inte i verkligheten. I en relation behöver personen inte ha samma åsikter som den andre, men man ska beröra varandra. Man bjuder på sig själv och som jag uppfattar det är personen föränderlig, jag är. Medan individen uppfattar sig som, sådan är jag. Vi har alla både individen och personen i oss men av olika anledningar

så finns det mer och mindre i oss i olika skeden i livet. Som jag tolkar Buber så ska jag inte ge upp, i mina möten. Rädsla för det annorlunda eller kriser kan göra att vi avgränsar oss i möten. Det kan göra oss mer eller mindre mottagliga i relationer. Det kan komma tillfällen som gör att vi är mer mottagliga och mötet som berör kan ske (Buber 1990, s. 63-65).

Vad är det jag missar i jag och du mötet? I den förskola jag arbetar på är vi engagerade i barnens kulturella värld. Vi uppmärksammar olika religiösa högtider, vi har en öppen dialog med föräldrar om hur vi kan bidra med att deras kultur inte glöms bort. Här uppfattar jag att det jag skulle kunna göra mer av, är att bjuda mer av mig själv och min egen kultur. Eftersom vi har så många olika nationaliteter bland barn, föräldrar och pedagoger, så är jag i minoritet som svensk. Vad kan jag göra för att förebygga en negativ inställning till det svenska?

Okänd terräng

Jag upplever att familjer håller sig till sina egna, de umgås sällan över språk, kulturella och religiösa gränser. Barnen leker med varandra på förskolan, men inte på fritiden. Som jag förstår det av samtal med barnen och deras föräldrar, umgås de inte med andra än de som de har kulturell och språklig samhörighet med.

Seija Wellros är universitetsadjunkt och psykolog. Hon är verksam vid institutionen för språk och litteratur på lärarhögskolan i Stockholm. Hon skriver i förordet i boken *Språk, kultur och social identitet* några rader som jag upplever stämmer med mina tankar *Man går stadigare där man känner terrängen, men på okänd mark är det lätt att snava eller halka. Man kan därför bli rädd för det främmande och helst stanna inom sin cirkel* (Wellros 1998, s. 5).

Vi månar om att familjerna ska behålla sina egna kulturer, det är viktigt att vi kan mötas och att vi pedagoger behåller en nyfikenhet på människor vi möter. Vi behöver inta ett interkulturellt förhållningssätt. Givetvis går det inte att mötas med en attityd som ”att i Sverige gör man så här” mötet måste ske med respekt. Jag har varit med om att barn inte får komma hem till andra barn på kalas. Vid samtal med föräldrar om varför det är så, har det framkommit att det finns rädslor som att det serveras mat eller godis som inte är tillåtet för barnen att äta av religiösa skäl. Förskolan blir den plats där barnen och föräldrar kan mötas. Vi ordnar familjemiddagar som är uppskattade av pedagoger, barn och föräldrar. Familjerna

tar med en maträtt som representerar sitt land, maten dukas upp på ett långbord. Eftersom vi har svårt att få föräldrarna till de traditionella mötena så har vi familjemiddagarna som forum för att visa lite ur förskolans verksamhet. Vi har vernissage där barnens arbeten visas. Men även här ser vi att det blir grupperingar och att många av föräldrarna har svårigheter med det svenska språket. Det finns föräldrar som bott i Sverige under hela sitt vuxna liv i vårt område, men de har ändå en mycket bristfällig svenska.

Kamali beskriver i sin studie *Varken familjen eller samhälle* en familj han intervjuat. De bor i ett invandrartätt område, deras kontaktnät består av några andra släktingar och vänner från samma land. De är därför inte bara boendesegregerade utan också marginaliserade i sina sociala relationer. De lever i etniskt segregerade sociala förhållanden och kontakterna med andra folkgrupper är knapphändiga. Föräldrarnas kontakter med etniska svenskar är mycket begränsade. På frågan om de kunde nämna några svenskar som de kom i kontakt med svarar fadern: ”Låt mig tänka, lärare i skolan, socialen, och kassörskorna på ICA” och modern säger ”Fröken på dagis och min lärare Kerstin.” Modern säger att hennes dåliga språkförmåga är orsaken till att hon inte kan kommunicera med svenskar (Kamali 1999, s. 50, 51).

Ulf Fredriksson docent i pedagogik och didaktik och Karin Taube har tillsammans skrivit *Svenska som andraspråk och kulturmöten*. De båda beskriver att vi som arbetar med barn som har invandrabakgrund måste upplysa föräldrar om att tvåspråkighet inte utvecklas automatiskt, och det räcker inte med språket barnen får på förskolan. Föräldrar måste vara aktiva själva för att språket ska utvecklas (Fredriksson Taube 2010, s. 165). Enligt min erfarenhet så blir föräldrar medvetna om språket och den sociala utvecklingens betydelse när barnen kommer upp i skolåldern, många gör då aktiva val av vilken skola barnen ska gå i. Det kan vara viktigt för föräldrar att barnen får möjlighet att få en bra utbildning i Sverige som tryggar deras sociala och ekonomiska framtid. Det kan vara så att föräldrarna själva inte lyckats i det i det nya landet, men vill att barnen ska få chans till det genom att hamna i bra skolor. Föräldrarna talar med sina vänner och bekanta om vilken skola de anser vara bra och vilken skola de har valt till sina barn. Som jag uppfattar det blir det återigen grupperingar. Några av barnen börjar i skolor lång väg från hemmet och de mister sina vänner i närmiljön. Det finns således föräldrar som gör medvetna skolval, men det finns också föräldrar som av olika skäl inte gör dessa medvetna val. Dessa barn kommer då till en skola där fler barn har föräldrar som inte gjort medvetna val. Visserligen får de gå i skola i sin närmiljö, och jag

anser att det är bra. Men konsekvensen kan bli att de barn som blir kvar i skolan i närområdet har föräldrar som har det svårast med ekonomiska och sociala problem.

Mehrdad Darvishpour är lektor och forskare i sociologi. I sin beskrivning i *Migration och etnicitet* skriver han om att det finns socioekonomiska bakgrunder, eller att familjer kommer från en modern urban medelklass som kan göra att det finns större möjlighet att möta det svenska samhället (Darvishpour 2008, s. 371). Jag håller med Darvishpour att det kan bli lättare för familjer som kommer från en högre medelklass att anpassa sig till svenska samhället. Jag uppfattar att det finns olika klasser i det område jag arbetar i. Jag möter människor med hög utbildning, dessa familjer och de som kommer från medelklassen bor inte kvar länge i området. Jag möter människor som aldrig gått i skola och därför är analfabeter. Några kommer från storstäder och några kommer från små samhällen. Jag möter även människor som kommer från samma land men med olika klass och barnen vittnar om att det finns motsättningar som uppfattningar om att det finns lägre klass på människor. ”de är såna Hazarer, de kan ingenting” (Den förklaring jag fått av en förälder är att Hazar som betyder tusen, är av Mongolisk härkomst, de bor i huvudsak i bergstrakter i Afghanistan men även i Pakistan och Iran). Eftersom vi på förskolan inte har kunskap om de olika klasserna och vi arbetar för att verksamheten ska vara demokratisk så har vi svårigheter att möta barnen i dessa sammanhang. När vi möter föräldrarna i dessa frågor skrattar de bort det och säger att barnen hittar på. Min uppfattning är att barn inte kan hitta på dessa värderingar.

Långa rötter

Eva Nyberg är filosofie doktor i pedagogik och legitimerad psykolog. Hon arbetar med flyktingbarn i Stockholms läns landsting. Hon beskriver i *Barnfamiljers migration – uppbrott och förändring* om problem som kan uppstå för familjer som kommer till Sverige. Många kommer till Sverige för att det är oroligheter i hemlandet. Förhoppningar över en ny tillvaro kan grusas av mötet med realiteten som språkproblem, sviktande självkänsla, problematiska möten med olika tjänstemän. Detta gäller även barnen som kanske får problem med skolarbete vilket också oroar föräldrarna. I det här skedet kan det gamla hemlandet framstå som det ideala. Man glömmer varför man kom till Sverige. För barnen som förstår att det finns en oro hos föräldrarna och som hör försköningar om hemlandet kan det bli en längtan

till det gamla landet som de egentligen inte vet något om förutom de beskrivningar som föräldrarna ger (Nyberg 2000, s. 91).

Nyberg skriver vidare om en familj som kommit från Irak och de vill inte tänka på kriget som de lämnat. De vill koncentrera sig på det nya livet i Sverige, deras problem blir att släktingar som lever i Sverige vill umgås hela tiden och behålla känslan av Irak. Problemet för familjen blir att de inte vill svika sina släktingar som vill vara kvar i ursprungsmiljön. En sådan situation beskrivs av Nyberg som att leva med *långa rötter* (Nyberg 2000, s. 98). Kan det vara sådana förhållanden i det område jag arbetar i? Jag har fått vetskap om att många av barnen är kusiner eller på annat sätt är släkt med varandra. Jag uppfattar att det kan vara svårt att både behålla det gamla och att ta in det nya. Nyberg skriver i sin text att det finns föräldrar som tar avstånd från ursprunget och verkligen strävar efter anpassning och integrering till det svenska samhället. Det kan resultera i en motsats där det blir en distansering av ursprunget. Att både behålla den ursprungliga kulturella anknytningen till hemlandet och samtidigt få en förankring till det nya samhället kan vara svårt att förena (Nyberg 2000, s. 99).

Jag kan se skillnad på den här förskolan och en annan förskola jag arbetat på. Det var också i en förort och det fanns barn med annat ursprung. Men de var inte i majoritet. Där såg jag tydligt att föräldrar och barn integrerades i samhället. Jag vet inte om de här familjerna valde att bosätta sig i detta område för att det fanns en vilja att integreras eller om det var slumpen som avgjorde. Kamali har i en studie av invandrarungdomars attityder till det svenska samhället studerat ungdomsgäng i segregerade förorter, han menar att det finns ett samband mellan föräldrars inställning till det svenska samhället och ungdomars inställning till det svenska samhället. Det finns två kontrollsysten som styr ungdomar, familjen och samhället. Konsekvensen för ungdomar om de inte kan följa systemet blir att de stängs ute från gemenskapen, detta kan skapa ett tomrum. Kamali beskriver att ungdomar måste kombinera två olika världar. De två olika kontexterna tvingar dem att dela sin lojalitet. Denna lojalitetskonflikt kan göra att de inte kan och orkar vara lojala mot någon, de skapar egna värderingar som gör att de har svårigheter att se vad som är rätt och fel (Kamali 1999, s. 67).

Jag upplever i mina båda episoder även barn som söker sig till grupper eller skapar gängbildningar, som de använder för att skapa egna värderingar. Min upplevelse är att de har svårigheter att skilja mellan vad som är rätt och fel. Kamali har studerat föräldrars negativa och positiva inställning till samhället. Där man kan se att om föräldrar har en positiv inställning till svenska samhället, finns det inte samma behov för barn, ungdomar att skapa

gängebildningar. Nyberg beskriver i sin text att barn kan få sina egna kontaktytor som föräldrar inte är med på. Eller det motsatta att barnen vägrar att umgås med andra än de som föräldrarna anser vara passande. Barnen kan ha vänner som inte accepteras av föräldrarna. Det kan göra att barnen smyger med vänskapsförhållanden. Eller om de bara har vänner som föräldrar valt som passande kan de välja bort kamrater som de kanske annars skulle vilja umgås med, vilket kan skapa lojalitetskonflikt hos barnen. Nyberg skriver vidare att barnen kan hamna i opposition både inom och utom familjen. Reaktionen hos barnen i opposition kan uppfattas av vuxna som tillfälliga idéer eller som uttryck för en envishet som kan uppfattas som karaktärsdrag hos barnen. Troligen har den ett större värde än något tillfälligt, det kan tolkas som om barnet prövar olika identiteter. När barn inte har så många att relatera till så kan det innebära att de upptäcker att de kan dominera scenen i större utsträckning. De ser att de kan spela ut föräldrar mot varandra (Nyberg 2000, s. 101). Jag uppfattar att barnen även spelar ut oss pedagoger emot varandra och emot föräldrar. Mina reflektioner i relation till förskolebarnen, blir att det kan vara så att de agerar ut sina protester i ett provande att dominera sin tillvaro. Vi har inte tillräckligt stöd av föräldrar i dessa frågor och barnen märker av att det inte tas på allvar och det blir en ond cirkel. Det är också svårt att uttrycka för oss pedagoger till föräldrar, vad det är barnen egentligen gör, i sina maktspel och konspirationsmönster. Svårigheten är att förklara det på en svenska som är lätt att förstå, många gånger når vi inte föräldrarna på djupet, därför att deras språk i svenska är begränsat.

Svenne i förorten – en möjlighet?

Jag går tillbaka till en av episoderna, där barnen stod i grupp och en av flickorna visade snippan för förbipasserande. Barnen ropade glåpord till de som gick förbi. En dam försökte tala dem till rätta men barnen var starka i sin grupp, de gav sig inte utan fortsatte än värre. Polisen Martin Marmgren beskriver i ett inlägg på webbsiten Newsmill den 30 augusti 2012 om hur vissa ungdomsgäng är mot polisen i flera av de segregerade förorterna. Han beskriver att polis, väktare, ordningsvakter och till och med brandmän regelbundet utsätts för bakhåll och stenkastning av gängen. Marmgren beskriver hur ungdomarna ropar glåpord och provokationer mot samhällets företrädare. Marmgren har blivit inbjuden att i egenskap av polis diskutera problemen mellan polis och ungdomar med några unga män som hade olika ledarroller i förorten. Hos ungdomarna finns en misstro mot polis och samhället i övrigt, en av ungdomarna sa att de inte vill ha några ”vita” som styr deras liv. Marmgrens tolkning från

mötet och många års erfarenhet av att vara polis blev att problemet hade med makt och chauvinism att göra. Ungdomsgängen vill inte ha någon som kommer och bestämmer i deras område. De vill själva styra över vilka regler som ska finnas i området.

Mina reflektioner över artikeln är att barnen på min förskola är i förstadiet till samma beteende som ungdomsgängen som Marmgren beskriver. Jag läser vidare i en studie av Kamali om invandrarungdomars attityder till det svenska samhället. Kamalis studie beskriver att föräldrarnas attityder och även deras handlingar påverkar barn och ungdomar. Har föräldrarna negativ inställning till samhället och om deras handlingar är icke solidariska mot samhället skapar det ett negativt mönster hos familjen och deras barn. Kamalis forskning visar också att dessa barn och ungdomar med negativ inställning i många fall söker sig till andra barn och ungdomar som har en kritisk syn på samhället. Dessa ungdomar bildar en grupp som samlas i bostadsområdets centrum, för att som de uttrycker det ”visa upp sig” (Kamali 1999, s. 50, 51).

När jag läser i Kamalis text om att ”visa upp sig” så tolkar jag det som att det inte är i positiv riktning, utan att det är för att få en reaktion antingen med motiv att skrämmas eller chockera. Jag ser mina förskolebarn framför mig när jag läser det. Vad kan jag göra för att stoppa det här och nu?

Mina reflektioner är att här framkommer endast ungdomarnas attityder mot det som anses svenskt. Vad är det i samhället som skapar dessa motsättningar? Finns det som jag uppfattar det i Kamalis text ett sammanhang mellan ungdomars attityder och föräldrarnas förhållande till det svenska samhället?

Maria Bäckman är filosofie doktor i etnologi. Bäckman beskriver i texten *Miljonsvennar i förorten*. Vi får i hennes undersökning följa en gymnasieklass i en förort under ett års tid. Hon noterade att svenskhet är något ungdomarna tar avstånd ifrån, oberoende av ungdomarnas ursprung. De som eventuellt hade en förälder med svenskt ursprung lyfte istället den föräldern som hade ett annat ursprung. Det svenska symboliserar den absoluta nollpunkten som alla vill distansera sig ifrån (Bäckman 2007, s. 91). Genom samtal med en kollega som är Syrian och som är född i Sverige får jag en liten inblick i hur det kan se ut för några. Min kollega uppfattar sig själv som invandrare och hon beskriver att även hennes dotter är invandrare. De bor i ett område där många är syrianer. Kollegan berättar om sin yngre bror, som gick en kort tid i en skola i innerstan. Efter en tid började familjen och släktingar och vänner kalla honom

för ”svenne” i en negativ bemärkelse. Ehn beskriver i *Den mångkulturella skolan* andra barn som får gliringar från omgivningen om de visar en svensk attityd ” här kommer våra svenska tjejer” (Ehn 1996, s. 175). Många studier som gjorts är från skolan och de är äldre barn än mina förskolebarn, men jag anser att dessa attityder inte kommer plötsligt. Min uppfattning är att det inte bara är skolbarn som påverkas av omgivningens attityder. När jag skriver omgivning uppfattar jag att barnen inte bara påverkas av vuxnas attityder. Barn påverkar i hög grad varandra anser jag, det finns barn som mår dåligt och som vissa dagar kommer till förskolan med ilska. Jag har sett att sådana dagar är det svårt för oss att hantera barngruppen på grund av att flera barn i gruppen har tagit till sig de arga barnens ilska. Jag uppfattar att barn har behov av att känna grupptillhörighet. Det kan jag se vad det gäller leksaker av olika slag. Pojkar väljer transformers och liknande leksaker och flickor väljer Hello Kitty och liknande leksaker. Det finns attityder i omgivningen som gör att barn vet vilken grupp de tillhör.

Slutord

Att skriva om arbetet på en förskola i en segregerad förort har gett mig insikt om att det krävs ett yrkeskunnande som man främst upparbetar genom erfarenhet. Det jag lärt mig av arbetet med min essä är att nyfikenhet och viljan till möten är det viktigaste. När jag möter människor med andra värderingar om barns fostran, behöver jag inte hålla med dem, men att beröra olikheterna är en förutsättning för att kunna mötas.

Under arbetet med min essä har jag upptäckt att Läroplanen för förskolan 98 rev 2010 inte omfattar den problematik jag möter i min yrkesvardag. Läroplanen är skriven utifrån ett politiskt perspektiv och en önskan om att få barn som blir goda samhällsmedborgare. En uppfattning jag har är att det finns en romantiserad bild av segregerade förorter, som förskönar verkligheten på ett omedvetet eller medvetet sätt.

Att det finns segregerade förorter är som jag uppfattar det ett resultat av en misslyckad integration. Människor från många länder lever sida vid sida utan möjligheter till djupare möten med det svenska samhället. För att kunna vidga sin förståelsehorisont behöver man möta andra människor som har ett annat synsätt från sitt eget. Att ställas inför ett

ifrågasättande om sitt handlande, kan göra så att man själv ställer sig frågor utifrån sitt handlande, det blir att mötas i reflexiva frågor. Jag har mött barn som tror att man dör om man äter gris. På min förskola serveras inget griskött, de får därför inte med egna ögon se att man inte dör av att äta griskött. Det blir inte några naturliga diskussioner om varför några inte äter griskött. Det blir heller inte det motsatta, vi har barn som är kristna men eftersom förskolan inte serverar griskött så blir det inga diskussioner om det.

I mötet med det främmande kan kulturmönster bli kulturprocesser, i min berättelse finns en pappa som ändrade sitt synsätt i hur barn skulle uppfostras. Det gjorde han genom att för honom möta ett främmande synsätt, i mötet med andra som hade andra uppfattningar om barnuppfostran. Att uppfostra barn med aga är i lag förbjudet i Sverige. Det finns länder där aga utgör en del i barnuppfostran. För barnen som blir utsatta för aga blir det en krock i vardagen med förskolans värdegrund. Barnen har svårt att uppfatta att det är allvar när vi försöker resonera med dem. Genom att ta del av andras teorier uppfattar jag att det kan bero på att barnen inte är vana hemifrån att resonera sig fram till vad som är rätt och fel. För många av mina barn i berättelsen kan språk främst vara något man använder för kommunikation och inte för att barnet ska komma till någon självinsikt.

I mina möten med barn som bedriver maktspel och konspirationer mot såväl barn som till vuxna så har jag fått mer kunskap om vad det kan finnas för orsaker till dessa beteenden. En orsak kan vara att de inte kan hantera de olika kontexterna de tvingas leva med. De flesta barn bearbetar svårigheter i leken, för mig är det svårt att se om det är en lek barnen utövar. Men jag uppfattar betydelsen av se det genom en annan synvinkel och se det ur barnens perspektiv. Det kan vara en lek, men det är en mycket destruktiv lek. I min berättelse liknar jag barnens maktspel och konspirationsmönster med ungdomsgång som använder sig av liknande metoder fast mer avancerat.

Jag har förstått att om föräldrar har en negativ inställning mot samhället så kan det skapa ett negativt mönster hos familjen som sprider sig till barnen i familjen. Jag har genom min berättelse och andras forskning sett att barn och ungdomar som visar sig ha en negativ inställning gärna söker sig till andra som har en liknande inställning. I gruppen blir de starka och vill gärna visa upp sig på ett provocerande sätt. Genom att uppmärksamma problematiken kan jag bli mer medveten om hur jag i mitt arbete kan motverka negativa beteenden hos barnen.

Jag har resonerat med mig själv om orsaker till att föräldrar kan ha en negativ inställning till det svenska samhället. Det jag kommer fram till genom min essä är att det finns olika orsaker till det. Det kan bero på att föräldrar inte har arbete och blir isolerade och de har inte möjlighet att utveckla sin svenska. I min essä finns exempel som visar att det finns människor i segregerade förorter som sällan kommer i kontakt med svenskar, förutom när de går och handlar eller när de träffar fröken i skolan eller förskolan. Att hämta och lämna sina barn på förskolan blir ett betydelsebärande möte med det svenska samhället. Det ställer krav på mig och mina kollegor, jag måste kunna få en stund över till dem så att det blir mer än hej och hej då. Att inte ha ett arbete att gå till kan göra att man tappar självförtroendet, man kan bli apatiskt och relationer med andra människor kan kännas besvärande. Att ha någon att skylla sina misslyckanden på kan vara en tröst och då kan det lätt bli det nya landet som får skulden.

Jag har fått syn på olika orsaker som skapar problem för barn och föräldrar och även för pedagoger på förskolan jag arbetar på. Att jag fått syn på orsaker som kan skapa problematiken, gör mig också medveten om att det finns möjlighet till förändring. Att vilja vara delaktig i en relation, och med den jag möter är att välja att leva i verkligheten. Om jag inte har förmåga eller vilja att vara delaktig i relationer kan jag inte vara delaktig i verkligheten. Att aldrig ge upp i möten där det kan upplevas som om man inte når fram, kan kännas svårt. Men jag har förstått att jag måste arbeta med att utveckla min förståelse för människor i svåra situationer. Det här är erfarenhetsbaserat kunnande, som krävs av pedagoger och andra som arbetar med familjer i segregerade förorter.

Litteraturlista:

- Berg, Magnus (1996). "Mönster och människor" I: Hultinger, Eva-Stina & Wallentin, Christer (red.) *Den mångkulturella skolan*. Studentlitteratur: Lund
- Buber, Martin (1962). *Jag och du*. Ludvika: Dualis förlag (Originalupplaga 1923)
- Bäckman, Maria (2007). "Miljonsvennar i förorten" I: Arvaston, Gösta & Ehn, Billy (red.) *Kulturnavigering i skolan*. Malmö: Grerups utbildning AB
- Darvishpour, Mehrdad (2008). "Köns - och generationskonflikter inom invandrade familjer" I: Darvishpour, Mehrdad & Westin, Charles (red.) *Migration och etnicitet perspektiv på ett mångkulturellt Sverige*. Studentlitteratur: Lund
- Ehn, Billy (1986). *Det otydliga kulturmötet*. Malmö: Liber
- Ehn, Billy (1996). "Ungdom i mångfald" I: Hultinger, Eva-Stina & Wallentin, Christer (red.) *Den mångkulturella skolan*. Lund: Studentlitteratur
- Ehn, Billy & Klein, Barbro (1994). *Från erfarenhet till text. Om kulturvetenskaplig reflexivitet*. Stockholm: Carlssons förlag
- Fredriksson, Ulf & Taube, Karin (2010). "Svenska som andraspåk och kulturmöten" I: Bjar Louise & Liberg, Caroline (red.) *Barn utvecklar sitt språk*. Lund: Studentlitteratur AB
- Håkansson, Gisela (2003). *Tvåspråkighet hos barn i Sverige*. Lund: Studentlitteratur AB
- Kamali, Masoud (1999). *Varken familj eller samhället*. Stockholm: Carlssons förlag
- Lunneblad, Johannes (2009). *Den mångkulturella förskolan Motsägelser och möjligheter*. Lund: Studentlitteratur AB
- Läroplan för förskolan (1998). Stockholm
- Läroplan för förskolan reviderad (2010). Stockholm
- Montaigne, Michael de (1992). *Essayer bok 3*. Stockholm: Atlantis
- Nordheden, Inger (1996). "Barn från olika kulturer berikar varandra" I: Hultinger, Eva-Stina & Wallentin, Christer (red.) *Den mångkulturella skolan*. Lund: Studentlitteratur
- Nyberg, Eva (2000). "Barnfamiljers migration – uppbrott och förändring" I: Allwood, Carl Martin & Franzén Elsie C (red.) *Tvärkulturella möten*. Falkenberg: Natur & kultur
- Olsson, Henny & Sörensen, Stefan (2011). 3. Uppl. *Forskningsprocessen*. Stockholm: Liber AB
- Sjögren, Annick (1993). *Här går gränsen*. Arena: Mångkulturellt Centrum
- Wellros, Seija (1998). *Språk, kultur och social identitet*. Lund: Studentlitteratur

Elektroniska källor:

Marmgren, Martin (2012). *Polishatet i segregerade förorter spårar ur*. (Elektronisk)

Newsmill, 30 augusti. Tillgänglig < www.newsmill.se > (2012-08-30)

P1 - Morgon (2012). Ullenhag, Erik. [Integrationen i Sverige P1 - Morgon] Sveriges Radio P1

19 november. Tillgängligt < www.sverigesradio.se > (2012-11-19)